

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

12 juni 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de toepassing van Europese regels inzake arbeidsveiligheid op oude molens

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde De Lobel tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de mogelijke bescherming als stadsgezicht van het voormalig Militair Hospitaal in Antwerpen

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 12 juni 2003

VOORZITTER : De heer Jo Vermeulen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.04 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de toepassing van Europese regels inzake arbeidsveiligheid op oude molens

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw De Maght tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de toepassing van Europese regels inzake arbeidsveiligheid op oude molens.

Mevrouw De Maght heeft het woord.

Mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, Vlaanderen koestert zijn molens. Aangezien rust roest, is het belangrijk de nog resterende wind- en watermolens aan de praat te houden. Het is een goede zaak dat provinciebesturen subsidies geven op basis van het aantal toeren, de zogenaamde molen-draaipremie.

De Europese instellingen denken eraan om met een nieuwe richtlijn de lidstaten te verplichten de regels inzake arbeidsveiligheid te verstrengen. Dat is een goede zaak. Daar knelt echter het schoentje, want ook de eeuwenoude molens die we draaiende willen houden, zouden onder die richtlijn vallen, evenals steenkoolmijnen en oude fabrieken.

In de praktijk betekent dit dat de molens niet meer draaiend kunnen functioneren. Voor molens en industrieel-archeologische machines geldt dat het gebruik de beste behoudsmethode is. Een machine die niet wordt gebruikt, takelt sneller af dan een

machine die wel wordt gebruikt. Het kan niet de bedoeling zijn dat door een overregulering de inspanningen van de Vlaamse regering worden tenietgedaan. Het zou jammer zijn dat we alleen nog maar kunnen kijken naar die constructies, en er geen gebruik meer van kunnen maken. Op die manier zouden ze voorbijgaan aan ons leven en worden het antiquiteiten. Als we ons erfgoed willen bewaren, moeten we anders te werk gaan.

Een houten windmolen, zoals de molen die op dit ogenblik in Erpe-Mere wordt gerenoveerd, brandveilig maken, is volgens de vooropgestelde normen misschien onmogelijk. Veel inspanningen zouden dus voor niets zijn. Die regelgeving betekent niet alleen dat het quasi onmogelijk wordt voor molenaars om nog een verzekering af te sluiten, maar ook dat molens geen levende getuigen van het verleden meer kunnen zijn, maar 'dood'-gewone museumstukken.

Ik verwijs naar de door België geratificeerde Conventie van Granada van 1985. Dat is een overeenkomst inzake het behoud van het architectonisch erfgoed, opgesteld in de schoot van de Raad van Europa. In die conventie wordt gepleit voor het bevorderen van het gebruik van beschermde goederen, rekening houdend met eigentijdse behoeften, maar zo nauw mogelijk aansluitend bij de oorspronkelijke functie van het gebouw.

Vlaanderen moet, zeker vanuit het oogpunt cultuur en monumentenzorg, een standpunt innemen om de Europese Unie te wijzen op het bijzondere karakter van de molens, maar ook van fabrieken en steenkoolmijnen. Het criterium om deze gebouwen of mijnen te bewaren is immers niet het economisch aspect, maar wel het cultureel aspect en het feit dat we ons erfgoed zo goed mogelijk willen bewaren. Dat kan alleen door het te blijven gebruiken en het een educatieve waarde te geven. Er bestaan al zulke projecten, maar als we de Europese

De Maght-Aelbrecht

reglementering klakkeloos aanvaarden, zullen de Vlaamse inspanningen worden tenietgedaan.

Mijnheer de minister, de sector heeft u gevraagd om de Europese mandatarissen over die problemen te sensibiliseren. Misschien gaat dit niet ver genoeg, en moet de Vlaamse overheid ook structureel beter opvolgen waar Europa mee bezig is en pro-actief werken. Dat gebeurt nu immers in onvoldoende mate.

Mijnheer de minister, hebt u reeds contacten gehad met het Vlaams contactforum voor erfgoedverenigingen over deze problemen? Deelt u het standpunt van het contactforum en de VZW Levende Molens dat zo'n reglementering tegengesteld is aan onze visie op het instandhouden van de molens? Hebt u de Vlaamse bemerkingen hierover aan de Europese Unie meegedeeld? Denkt u dat het subsidiariteitsbeginsel in deze regelgeving kan spelen, waardoor Vlaanderen zijn eigen interpretatie kan aanhouden? Is Vlaanderen van plan om de voorgestelde Europese richtlijn klakkeloos over te nemen of daarentegen het gevoerde beleid van onder meer de molendraaipremie verder aan te moedigen?

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, het gaat hier om een zeer pertinente vraag. Aangezien ik ze zeer redelijk vind, ben ik van plan een aantal voorstellen van mevrouw De Maght uit te voeren.

De afdeling Monumenten en Landschappen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap heeft deze problematiek nog niet met het Vlaams Contactforum voor Erfgoedverenigingen besproken. Beide instanties hebben nog geen contact met elkaar opgenomen. Tijdens het eerstvolgende overleg met het Vlaams Contactforum voor Erfgoedverenigingen zal deze problematiek worden aangekaart.

Ik deel de bezorgdheid van het VCM en van de VZW Levende Molens. Ik blijf uiteraard bij het standpunt dat molens moeten kunnen draaien, malen en voor het publiek worden opengesteld. Het restauratiebeleid voor de Vlaamse molens streeft overigens naar het herstel van de maalvaardigheid. De voorbije jaren is in dit verband een belangrijke financiële inspanning geleverd. Het zou bijzonder jammer zijn mochten algemene Europe-

se richtlijnen het functioneren van deze voor Vlaanderen zeer typische archeologische monumenten verhinderen.

We hebben deze problematiek nog niet met de Europese overheid besproken. De afdeling Monumenten en Landschappen maakt momenteel een inschatting van de gevolgen van een eventuele verstrengde veiligheidsrichtlijn voor het functioneren van industrieel-archeologische monumenten als wind- en watermolens en historische maalterijen en zagerijen.

Aangezien Europese richtlijnen in het nationaal recht moeten worden opgenomen, moet tijdens de bespreking op federaal en op Vlaams niveau in functie van het onroerend erfgoed worden gereageerd.

Dit geldt zeker voor veiligheidsnormen die de beleving van de erfgoedwaarde dreigen te beperken. De Vlaamse overheid moet alert reageren en moet, indien nodig, de algemene Europese richtlijnen interpreteren op een manier die de erfgoed- en beleavingswaarde van ons monumentaal patrimonium garandeert. Het is alleszins de bedoeling om het draaien en het openstellen voor het publiek van onze molens blijvend aan te moedigen.

Ik zal de aandacht van de Europese ministers bevoegd voor het behoud van het cultureel erfgoed op het dreigend gevaar vestigen. Molens zijn zeer belangrijk in de Lage Landen. Van Normandië tot Denemarken vormen ze een belangrijk onderdeel van het onroerend erfgoed. Ik zal de aandacht op deze problematiek vestigen. Alle bevoegde ministers van de EU moeten er zorg voor dragen dat we door de Europese richtlijnen niet voor voldongen feiten worden geplaatst.

Het gaat hier overigens niet enkel om onze molens, maar om ons volledig industrieel erfgoed. We moeten niet wachten tot het te laat is. We moeten ons iets assertiever opstellen. Deze vraag om uitleg heeft hier terecht de aandacht op gevestigd.

De voorzitter : Mevrouw De Maght heeft het woord.

Mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht : Ik wil de minister bedanken voor zijn open, eerlijk antwoord en voor de gedane belofte. Deze zaak belangt ons allen aan. Ik heb geen spectaculaire, maar een praktische vraag om uitleg willen stellen.

We mogen niet vergeten dat de Europese richtlijn ons zou verplichten om alle delen van de molen-

De Maght-Aelbrecht

wieken af te dekken. Het apart afdekken van alle wieken zou ervoor zorgen dat niemand ze kan aanraken, maar zou tevens de kostprijs de hoogte injagen. Vergeleken met de algemene veiligheidsregels voor het gebruik van gebouwen en lokalen zou deze maatregel trouwens niet tot een verhoging van de veiligheid leiden.

Ik ben bang dat Vlaanderen weer eens de dupe van de Europese overregulering dreigt te worden.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde De Lobel tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de mogelijke bescherming als stadsgezicht van het voormalig Militair Hospitaal in Antwerpen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw De Lobel tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de mogelijke bescherming als stadsgezicht van het voormalig Militair Hospitaal in Antwerpen.

Mevrouw De Lobel heeft het woord.

Mevrouw Hilde De Lobel : Mijnheer de voorzitter, ik veronderstel dat iedereen het dossier van het voormalig militair hospitaal in Antwerpen kent. Dit complex vormt een grote plek in een zeer interessante woonzone.

Vorig jaar hebt u deze problematiek tijdens een interpellatie zelf overigens uitvoerig geschetst. In een vrij triomfantelijk krantenbericht heb ik rond die tijd gelezen dat de kogel eindelijk door de kerk was. Uit de krantenberichten van de voorbije dagen blijkt evenwel dat die kogel in de laatste buitenmuur van de kerk dreigt te blijven steken.

De dienst Monumentenzorg heeft voorgesteld het complex volledig of haast volledig te beschermen. Aangezien het stadsbestuur in dat geval van de aankoop dreigt af te zien, is dit een vrij alarmerend bericht. Normaal gezien, zou het college van burgemeester en schepenen nog voor het zomerreces over deze aankoop beslissen. Hoewel ik niet weet of het technisch mogelijk zou zijn geweest om dit

dossier tijdig in de gemeenteraad te behandelen, wilde het stadsbestuur al in augustus 2003 eigenaar van het complex zijn en de renovatiewerken opstarten.

Dit project heeft een zeer lange weg afgelegd. De buurtbewoners zijn terecht geraadpleegd. Acht of negen jaar geleden heeft de districtsraad de omgeving van het voormalig militair hospitaal voor het eerst bezocht.

Dat het hier een belangrijk project betreft, is overal voldoende herhaald. Het advies van monumentenzorg is op zich slechts een advies, de minister moet zelf een beslissing nemen. Ik wil hier benadrukken dat ik geen voorstander van een algehele afbraak ben. We hebben een project en gebouwen nodig. Ik wil zeker niet voor het afbreken van deze monumenten pleiten. Mijns inziens pleit overigens niemand voor het afbreken van het hele complex.

Bij het opstellen van de eigen plannen heeft het stadsbestuur rekening gehouden met de mogelijke klassering van de kapel en van een aantal gebouwen met ziekenzalen in de onmiddellijke omgeving van de kapel. Deze oplossing, die het karakter en het historisch belang van de site zou vrijwaren, zou de inplanting van woningen, van KMO's en van sociaal-culturele activiteiten mogelijk maken. Mijns inziens is dit net wat deze buurt nodig heeft.

Het voorstel van de dienst Monumentenzorg en het voornemen van het stadsbestuur om in het geval van een bescherming van de hele site niet tot een aankoop over te gaan, leggen een zware druk op de schouders van de ministers. De minister moet dringend een beslissing nemen.

We mogen dit dossier alleszins niet op de lange baan schuiven. De economische conjunctuur zal er niet snel op verbeteren. Het zoeken van bouwpromotoren en projectontwikkelaars zal er dan ook niet gemakkelijker op worden.

Mijnheer de minister, hebt u al een beslissing genomen over de bescherming van het voormalig militair hospitaal ? Zo ja, welke beslissing hebt u precies genomen ? Hebt u dit al met het stadsbestuur besproken ? Heeft het stadsbestuur u officieel laten weten dat het, indien het complex volledig wordt beschermd, niet tot een aankoop zal overgaan ? Hoe staat het met dit dossier ?

De voorzitter : Ik zou hier nog twee korte opmerkingen aan willen toevoegen.

Voorzitter

Ten eerste zou ik willen wijzen op de grote zorg waarmee het stadsbestuur dit moeilijk dossier al gedurende lange tijd behandelt. Zo moest eerst een oplossing voor de problematiek van de bodemverontreiniging worden gevonden.

Ten tweede vraag ik me af in hoeverre de afdeling Monumenten en Landschappen hoog inzet om uiteindelijk een redelijk resultaat te behalen. Ik heb hier zelf niet veel voeling mee. Ik weet dat dit op verschillende plaatsen gebeurt. Bovendien kunnen dergelijke voorstellen deel uitmaken van een legitieme strategie. Wat de bestemming van het betrokken gebied betreft, zijn in de krijtlijnen al een aantal garanties ingebouwd.

Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, tot op heden heeft de afdeling Monumenten en Landschappen van de provincie Antwerpen me geen advies over het voormalig militair hospitaal overgemaakt. Ik weet wel dat deze afdeling een beschermingsdossier heeft voorbereid. Volgens mijn inlichtingen beperkt het beschermingsvoorstel zich tot ongeveer een derde van de site. Het gaat met andere woorden niet om de bescherming van de volledige site.

Op 2 juni 2003 heeft het stadsbestuur van Antwerpen me een brief over de mogelijke aankoop van het domein gestuurd. In deze brief staat te lezen dat deze aankoop bij een eventuele bescherming van het domein weer in vraag zou worden gesteld.

Alvorens over de eventuele bescherming van bepaalde delen van het voormalig militair hospitaal te beslissen, zal ik het dossier persoonlijk grondig bestuderen. Ik wil niet enkel op de uitgebrachte adviezen afgaan, ik wil eerst een duidelijk zicht op de situatie krijgen.

In het kader van de verfilming van "De zaak Alzheimer" heb ik de site onlangs bezocht. Bij die gelegenheid heb ik ook een wandeling door de omliggende buurt gemaakt. Tijdens dit bezoek is me weer eens opgevallen dat het hier om een indrukwekkend patrimonium gaat. Het voormalig militair hospitaal is een gaaf voorbeeld van de militaire architectuur, te vergelijken met de Leopoldskazerne in Gent. Het gaat hier om unieke onderdelen van ons onroerend erfgoed.

We mogen de beslissing over de toekomst van dergelijke sites niet aan de immobiëlenmarkt overla-

ten. Beslissingen over dergelijke sites moeten op basis van bepaalde afwegingen worden genomen. Ik zal rekening houden met de ontegensprekelijke historische waarde van het voormalig militair hospitaal, met de leefbaarheid van de wijk en met de noodzaak om hier een nieuw klimaat te creëren. Ik zal uiteraard ook rekening houden met de plannen van het stadsbestuur om de mogelijkheden van deze site in te vullen. Ik zal, met andere woorden, trachten de totaliteit van het dossier in te schatten.

De ambtenaren van de afdeling Monumenten en Landschappen moeten uiteraard hun plicht vervullen. Ze moeten beslissen wat ze waardevol vinden zonder rekening te houden met andere objectieven. Het is mijn taak om die andere objectieven in mijn eindconclusie te verwerken. Ik wil de opdracht van de betrokken ambtenaren niet aantasten, want hun waardevol werk verdient de nodige aandacht. Mevrouw De Lobel heeft gelijk dat het geen enkele zin heeft om dit dossier op de lange baan te schuiven.

Ik wil op korte termijn met het stadsbestuur van Antwerpen rond de tafel zitten. Ik ben ervan overtuigd dat dit overleg zal leiden tot een oplossing waarin zowel de monumentwaarde als de nieuwe potenties van de site van het voormalig Militair Hospitaal, de herwaardering van de 19de-eeuwse gordel rond Antwerpen en de wijk daarrond mee in overweging zullen worden genomen.

Binnenkort krijg ik het advies van mijn dienst Monumenten en Landschappen, en dan zal ik een gesprek hebben met de schepenen Van Peel en Van Campenhout. Pas daarna zal ik een beslissing nemen. Hopelijk zal dat nog kunnen voor het zomerreces.

De voorzitter : Mevrouw De Lobel heeft het woord.

Mevrouw Hilde De Lobel : Mijnheer de minister, ik voel de bezorgdheid die ik heb geuit, ook bij u. Ik ben de laatste om de waarde van de site te ontkennen en de eerste om te betreuren dat die verloren zou gaan. Die kan maar worden bewaard, als ze ook een functie krijgt. Als we alles willen bewaren zoals het nu is, dan hebben we over 50 jaar een ruïne in de stad. De site is zodanig groot dat we ze gemengd moeten benutten.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.29 uur.*
